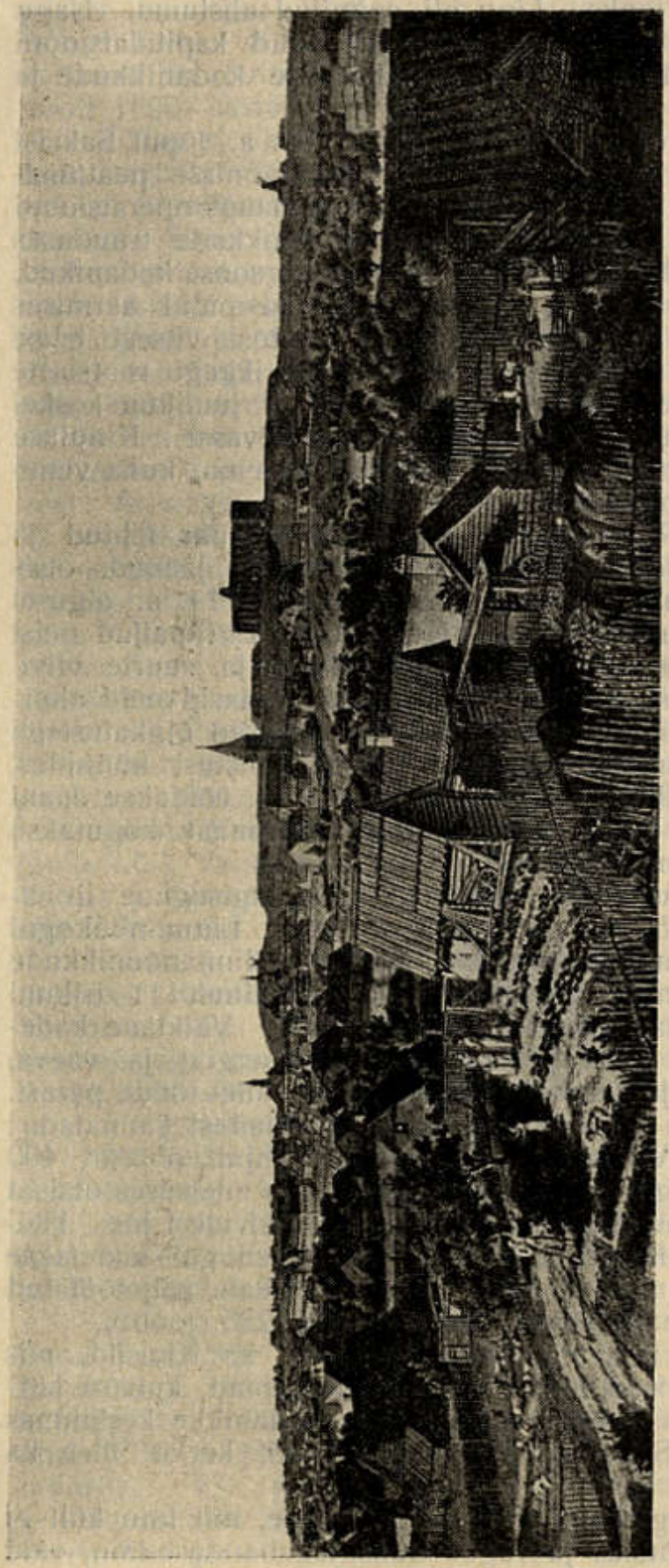

225. joon. Tartu linn XVIII aastasaja lõpul. Näha Toomi varemed puieta Toomimäel.

vaimline keskus — ülikooli-linn. Aleksander I ajal 1802. a. jälleavatud ülikooliga seisab järgnevail aastakümneil Tartu elu tihedaimas seoses. Aitas ju linna tagamaa majandusline tõus käsikäes käivale vaimlisele tõusengule tunduvalt kaasa (226. joon.). Olgugi et ülikool oli kuni 1891. aastani täiesti saksavaimuline ja sealt peale kuni ilmasõjani venestamiskeskpaigaks, on enamus eesti avalikest tegelasist saanud siin oma vaimlise ja teadusliku ettevalmistuse ning suurelt jaolt alal hoidnud oma rahvuslikkuse ning iseolu. Viimased on kujunenud teataval määral just vastoluna sellele eestipärasuse - vaenulikkusele, mis oli valitsemas ülikooli juhtivais ringkonnis.

Tartu saab ühtlasi tähtsate rahvuslikkude ettevõtete ja tegelaste asukohaks. Siin peetakse esimene üldine laulupidu a. 1869, teine a. 1879, neljas a. 1891 ja viies a. 1894, samuti ka Eesti muusikapäev 1909. a. Siin on elanud ja teotsenud Johann Voldemar Jannsen, tema tütar L. Koidula, Dr. Mihkel Veske, Dr. Karl August Hermann, Jaan